

Huomiot kunnan ilmasto- ja resurssiviisausohjelmasta annettuihin kommentteihin

Kommentin antaja Ohjelman kohta	Pääkohdat kommentista	Huomiot ja/tai vaikutus ohjelmaan
Savon Voima 9.5 Metsät ja luonnon monimuotoisuus	Monimuotoisuuskohtaa voisi vielä täsmentää seuraavasti: Edistetään <u>kunnan maa-alueilla olevien sähkösiirtolinjojen monimuotoisuuden kehittämistä yhteistyössä yritysten kanssa.</u> Vastuutahoksi Savon Voima.	Toimenpidettä muokataan esitetyllä tavalla.
Suomen luonnon- suojeluliiton Siilin- järven yhdistys Yleistä	Pidämme ohjelman laatimista myönteisenä pyrkimyksenä kestäväen kehityksen edistämiseen kunnassamme. Luonnoksessa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet eivät kuitenkaan ole riittäviä ilmasto- ja resurssiviisaan toiminnan saavuttamiseksi. Keskeinen periaate olisi sopeuttaa päästöt ja luonnonvarojen kulutus kunnan biokapasiteetin asettamien rajojen mukaan.	Kunta on liittynyt Fisun verkostoon, johon kuuluvien kuntien pidemmän ajan päätavoitteet tähtäävät päästöjen ja luonnonvarojen kulutuksen sopeuttamiseen maapallon kantokyvyn mukaiseksi. Päätavoitteet (ei päästöjä, ei ylikulutusta, ei jätettä) on asetettu vuodelle 2050 ja niille on asetettu kantokyvyn mukainen tavoite. Nykyisellä ohjelmalla tavoitellaan vuodelle 2035 asetettujen seurantatavoitteiden toteutumista.
6.1 Kulutusperäiset päästöt	83 % kulutusperäisistä päästöistä aiheutuu kotitalouksien kulutuksesta. Kuntien hankinnat aiheuttavat 12 % päästöistä ja investoinnit loput 5 %. Onko tähän laskettu yritystoiminnan aiheuttamat päästöt? Jos ei ole, mikä on syynä yritysten pois jättämiseen?	Päästöseuranta perustuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) päästölaskentaan. <u>Kulutusperäisten</u> päästöjen osalta laskenta sisältää kotitalouksien kulutuksen, kuntien hankinnat ja investoinnit, sekä yksityisten asuinrakennusinvestoinnit, mutta ei yritysten aiheuttamia päästöjä. Kunnassa toimivien yritysten tuotannosta aiheutuvat päästöt sekä niiden sähkön- ja lämmönkulutuksen, henkilöautoliikenteen ja jätteiden käsittelyn kulutusperäiset päästöt sisältyvät <u>käyttöperäisten</u> päästöjen laskentaan.
9.1. Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	Tavoite: Liikkumisen päästöt vähenevät Tähän tulisi kirjata tavoiteltu päästöjen vähennys, joko kokonaismääränä (ktCO ₂ e) tai %-osuutena.	Kunta on sitoutunut Fisun verkoston päästövähennystavoitteeseen, joka on käyttöperäisten päästöjen osalta -70 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2035 mennessä. Tämä tavoite sisältää myös liikkumisen aiheuttamat päästöt. Päästöjen vähentäminen

		on kokonaisuus, minkä vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista asettaa eri osa-alueille erillisiä päästövähennystavoitetta.
	Yksityisautoilu aiheuttaa jopa 49 % liikkumisen päästöistä. Ohjelmassa tulisi asettaa tavoite yksityisautoilun liikennemäärän vähentämiselle.	Kunta tavoittelee yksityisautoilun vähentämistä edistämällä mm. kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä omilla toimillaan. Yksityisautoilun päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi käyttövoimanmuutoksilla on keskeinen rooli. Tätä muutosta ohjataan valtakunnallisella tasolla eikä kunnassa ole siihen juuri mahdollisuutta vaikuttaa. Omissa toimipisteissään kunta edistää sähköautojen latausmahdollisuutta.
	Yksi merkittävimmistä autoilua lisäävästä tekijästä ovat työmatkat. Työmatkoja vähentävä toimenpide on etä- ja hybridityömallin kehittäminen, etenkin suurten työnantajien kuten Siilinjärven kunnan ja Kuopion kaupungin osalta.	Siilinjärven kunnassa on laajasti käytössä etätyö- ja hybridityömallit työtehtävissä, joissa etätyö on mahdollista.
	Kaavoituksella on suuri merkitys esimerkiksi päivittäistavaroiden hankinnan osalta. Elinvoimaiset kaupat asuinalueiden sisällä, kävely- ja pyörämatkan päässä kodeista, antavat mahdollisuuden suorittaa arkiset ostokset muulla tavoin kuin autolla. Suurten kauppakeskusten määrää tulee rajoittaa.	Siilinjärvellä päivittäistavarakaupat sijoittuvat tällä hetkellä taajamarakenteen sisään. Päivittäistavarakaupat on mahdollista tavoittaa asemakaava-alueilla kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä. Ohjelmassa on useita toimenpiteitä, joilla edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä toimienpiteitä, joilla kehitetään ilmastovaikutusten arviointia maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa.
9.2. Energiantuotanto ja kulutus	Tavoite: Energian kulutus ja sen aiheuttamat päästöt vähenevät Tähän tulisi kirjata tavoiteltu päästöjen vähennys, joko kokonaismääränä (ktCO ₂ e) tai %-osuutena.	Edellä todettu kunnan sitoutuminen päästövähennystavoitteeseen. Erillisiä sektorikohtaisia päästövähennystavoitteita ei ole tarkoituksenmukaista asettaa.
	Energiankulutuksen vähentämiseen tähtäävien tavoitteiden ja toimenpiteiden tulisi olla tämän osion kärkenä.	Kunta on liittynyt julkisten alojen energiatehokkuussopimukseen, jossa määritetään energiansäästöavoitteet vuosille 2030 ja 2035 sekä tavoitteisiin pääsemiseksi toteutettavat toimenpiteet. Energiansäästötoimia toteutetaan ensisijaisesti energiatehokkuussopimuksen mukaisesti.
	Toimenpide: Selvitetään potentiaaliset alueet vihreän siirtymän hankkeiden sijoittumiselle luonnon monimuotoisuutta vähentämättä.	Luontokohteet on selvitetty yleiskaavojen laadinnan yhteydessä. Tarpeen mukaan selvityksiä täydennetään. Merkittävät luontokohteet huomioidaan kaikessa maankäytön suunnittelussa.

	Toimenpide: Asukkaita ja työpaikkoja kannustetaan vähentämään energiankulutusta esimerkiksi laske-malla sisälämpötilaa yhdellä asteella.	Kunnassa laaditaan ja otetaan käyttöön ilmastoviestinnän vuosi-kello, jonka mukaisesti toteutetaan kuntalaisille ja työpaikoille suunnattua ilmasto- ja resurssiviisausteemaista viestintää. Vies-tintätoimien avulla kuntalaisia kannustetaan kestäviin elämänta-poihin kuten energiansäästöön.
	Liikuntapaikkoja valaistaan ja mainos- sekä koris-tevaloja käytetään tarpeen mukaan klo 07–22 väli-senä aikana.	Kunnalla on käytössä liikuntapaikkojen valaistuksen ohjausta. Kenttäalueilla valot on ohjelmoitu syttymään hämärästä ja sam-mumaan joko 21.00 tai 22.00. Usealla kentällä on painonappi, jolla saadaan valaistukseen lisättyä tehoa. Painonapin painamisen jälkeen tehokas valaistus 1-2 h. Muuten valaistusteho on 10-30 % täydestä tehosta. Kuntoradoilla valot palavat aamuhämärästä klo 21.30 - 23.00 vä-lille. Patakukkulan valaistuksessa on liiketunnistimia, jotka tiput-tavat valaistuksen tehoa, jos liikkujia ei havaita. Osalla asuinalueiden kentistä liikuntapaikkojen valojen sähkö tu-lee katuvaloverkosta ja valojen ohjaus on katkaisijalla. Valot kyt-ketään päälle luistelukauden alkaessa. Ohjeistus käyttäjille on sammuttaa valot käytön päätteeksi. Liikuntapaikkojen valaistusta on vaihdettu ja vaihdetaan edelleen energiaa säästävään LED-tekniikkaan, mikä on myös ohjelman toimenpiteenä. Vaihtamisen yhteydessä on mahdollista lisätä myös valaistuksen säätötekniikkaa.
9.4. Ruoantuotanto ja -kulutus	Tavoite: Ruoantuotannon ja -kulutuksen päästöt vähenevät Tähän tulisi kirjata tavoiteltu päästöjen vähennys, joko kokonaismääränä (ktCO ₂ e) tai %-osuutena.	Edellä todettu kunnan sitoutuminen päästövähennystavoitteen-seen. Erillisiä sektoriohtaisia päästövähennystavoitteita ei ole tarkoituksenmukaista asettaa.
	Ruokahävikin vähentämiseksi tulisi ohjelmaan kir-jata konkreettisia toimia eikä pelkästään "erilaisia toimenpiteitä".	Ruokahävikin vähentämiseksi ruokapalveluissa tehdään monia pieniä toimenpiteitä esim. tarjotaan salaatit komponentteina, myydään hävikkiruokaa kunnan työntekijöille, toteutetaan hävi-kin määrän seurantaa sekä kehitetään reseptiikkaa yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Toimenpiteiden luetteleminen ohjelmassa ei ole tarkoituksenmukaista.
	Lisäys: Koulujen ja päiväkotien ja kunnan muiden ruo-kapalveluiden ruokalistan hiilijalanjälkeä pienen-netään 25 % vuoden 2024 tasosta vuoteen 2035 mennessä.	Kunta vastaa ainoastaan päiväkotien ja koulujen ruokapalvelui-den tuottamisesta.

9.5. Metsät ja luonnon monimuotoisuus	Lisäys: Tavoite: Siilinjärvellä metsät toimivat hiilinieluinä ja hiilivarastona sekä kuntalaisten hyvinvoinnin lähteenä	Lisäys huomioitu ohjelmassa.
	Tähän tulisi kirjata tavoiteltu kokonaismääränä (ktCO2e).	Siilinjärven valmisteilla olevassa vastuullisen metsänhoidon metsäsuunnitelmassa huomioidaan sekä hiilivarastojen että hiilinielujen kasvattaminen. Lisäksi kunta osallistuu myös seuraavaan ilmastohankkeeseen, jossa yhtenä tavoitteena on määrittää kunnalle hiilinielutavoitteet.
	Lisäys: Vahvistetaan kuntaomisteisten metsien hiilinielua ja hiilivarastoa niin, että metsät toimivat nieluna päästölähteen sijaan.	Lisäys huomioitu ohjelmassa. Hiilivarastot on huomioitu valmisteilla olevassa vastuullisen metsänhoidon metsäsuunnitelmassa
	Kunnan metsien hoidossa huomioidaan todennetut arvokkaat luontokohteet niin, että luontoarvot säilyvät tai paranevat.	Lisäys huomioitu ohjelmassa.
	Lisätään talous- ja virkistysmetsien lahoppua vähintään 10 m3:een / ha. Lopetetaan metsien hakkuut lintujen pesimäa aikana. Suositaan talousmetsien jatkuvapeitteistä kasvatasta sille soveltuvilla alueilla. Pidennetään talousmetsien kiertoaika ja suositaan virkistysmetsissä hallittua hoitamattomuutta. Huolehditaan kaavoituksen ja metsienhoitosuunnitelman avulla siitä, että jokaisella koululla ja päiväkodilla on korkeintaan 500 metrin etäisyydellä ympäristökasvatukseen ja ulkona oppimiseen soveltuva lähimetsä.	Siilinjärven metsäsuunnitelmassa on huomioitu taajama- ja lähimetsien tärkeys kuntalaisille. Pesintäajan hakkuukiello on tulossa metsälakiin. Jatkuvapeitteinen kasvatus on huomioitu metsäsuunnitelmassa. Virkistysmetsien hallittu hoitamattomuus nähtävissä metsäsuunnitelmassa.
	Ulkoilureittejä kehitetään ja pidetään kunnossa.	Virkistysalueisiin liittyvät toimenpiteet on esitetty ohjelmassa kohdassa 9.6.
	Lisäys: Avoimia viheralueita hoidetaan niittymäisinä ja suositaan mahdollisimman läheltä kerättyjä luonnonkukkien siemeniä.	<i>Täydennetään.</i>

9.6. Vedenkäyttö ja luonnonvedet	Tavoite: "Siilinjärven pohjavedet ovat puhtaita, vedenkäyttö on kestäväällä tasolla ja vesistöjen ekologinen tila paranee vähintään luokkaan "hyvä" .	Vesienhoitolain tavoitteena on vesistöjen hyvä ekologinen tila eli tavoite tulee jo lainsäädännöstä. Kunta osallistuu resurssien puitteissa vesienhoitohankkeisiin. Mm. tällä hetkellä on käynnissä Siilinjärven valuma-alueen hoitosuunnitelman laatiminen.
	Toimenpide: Mikromuovien poistamisen tehokkuus jätevedenpuhdistamoilla selvitetään. Poistossa tavoitellaan 99 %:n tasoa, ja tarvittaessa poistamismenetelmiä kehitetään.	
9.7. Ilmastojohtaminen, -viestintä ja osallisuus	Lisäys: Ilmasto-, monimuotoisuus- ja resurssiviisaustavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteiden vaikuttava toteuttaminen edellyttävät ilmasto- ja monimuotoisuustyön suunnitelmallista johtamista, toteuttamista ja seuranta. Myös kuntalaisten osallistaminen ilmasto-, monimuotoisuus- ja resurssiviisaustyyöhön sekä kunnassa toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on olennaista, sillä kunta ei voi suoraan vaikuttaa kaikkiin kunnan alueella muodostuviin päästöihin.	Ohjelma ohjaa kunnan ilmasto- ja resurssiviisaustyötä ja tämän johtamista sekä viestintää. Ohjelmaan ja työhön sisältyy luonnon monimuotoisuusteema, johon liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty ohjelman kohdassa 9.5. ja joista myös viestitään. Järjestöjen osallistamisen osalta lisäys on huomioitu ohjelmassa.
	Toimenpiteiden toteuttamiseen sekä ilmasto- ja monimuotoisuustyön seurantaan tulee myös varata riittävästi resursseja, jotta tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista. Viestinnän avulla kerrotaan kunnan ilmasto-, monimuotoisuus- ja resurssiviisaustyyön etenemisestä sekä jaetaan tietoa, miten kuntalaiset voivat omalla toiminnallaan edistää ilmasto- ja resurssivisausta sekä luonnon monimuotoisuutta . Viestittäviä teemoja voivat olla esim. kestävät elämäntavat, monimuotoisuuden edistäminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja äärisäihin varautuminen. Yrityksiä ja yhteisöjä osallistetaan ilmasto-, monimuotoisuus- ja resurssiviisaustyyöhön esimerkiksi ilmastokumppanuus-toimintamallin avulla ja kuntalaisia mm. kuntalaisiltojen kautta.	Kts. vastaus edellä. Varsinainen ilmastokumppanuussitoumus suunnataan yrityksille, jotka sitoutuvat toteuttamaan ilmastotoimia omassa toiminnassaan myöhemmin tarkentuvalla tavalla. Järjestöjen toivotaan osallistuvan mm. perustettavan ilmastotyöryhmän toimintaan ja eri tilaisuuksiin.

	<p>Tavoite: Ilmasto- ja monimuotoisuustyötä johdetaan ja seurataan kunnassa systemaattisesti ja siitä viestitään aktiivisesti. Yrityksiä, yhteisöjä ja asukkaita osallistetaan ilmastotyöhön.</p> <p>Kunta toteuttaa ilmasto- ja monimuotoisuustoimia systemaattisesti, kehittää ilmastojohtamista ja osallistaa sidosryhmiä ilmastotyöhön.</p> <p>Toimenpide: Varmistetaan riittävät resurssit ilmasto-, monimuotoisuus- ja resurssiviisaustyön toteuttamiseen ja seurantaan.</p> <p>Kootaan yrityksistä ja muista sidosryhmistä koostuva ilmasto- ja monimuotoisuustyöryhmä.</p> <p>Tavoite: Ilmasto- ja monimuotoisuusviestintää suunnitellaan ja toteutetaan viestinnän, ympäristönsuojelun ja muiden ohjelmassa mukana olevien yksiköiden yhteistyönä.</p> <p>Toimenpide: Toteutetaan viestintätyöpaja, jossa suunnitellaan Siilinjärven ilmasto- ja monimuotoisuusviestinnän vuosikello. Otetaan käyttöön ilmasto- ja monimuotoisuusviestinnän vuosikello, jossa on laajasti huomioitu kaikki ohjelmaan liittyvät viestinnälliset toimenpiteet.</p>	<p>Monimuotoisuus sisältyy ohjelmaan liittyviin viestinnällisiin toimenpiteisiin.</p>
	<p>Päiväkoteja ja oppilaitoksia kannustetaan hakemaan kestävän kehityksen sertifikaatteja.</p> <p>Kansalaisopistolle haetaan Okka-säätiön myöntämä oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi.</p>	<p>Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin sisältyy ympäristökasvatusteema. Sertifikaattien hakeminen on sivistystoimen/opetusyksikön omassa harkinnassa.</p>

	<p>Varhaiskasvattajille, opettajille ja ohjaajille järjestetään ilmasto- ja monimuotoisuustyötä tukevaa koulutusta yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa (esimerkiksi Muikku-verkko eli Pohjois-Savon ympäristökasvatusverkosto).</p> <p>Siilinjärven kunnan ekotukihenkilöt jalkauttavat kestävän kehityksen koulutusta ja toimenpiteitä kuntaorganisaation eri yksiköille.</p>	<p>Kunta osallistuu ilmastotyön jatkohankkeeseen 2026-2028. Hankkeen puitteissa järjestetään eri teemoista tilaisuuksia. Perustettavassa ilmastotyöryhmässä on mahdollisuus esittää ja keskustella tilaisuuksien teemoista.</p> <p>Ekotukihenkilötoiminnassa kyse on ennen kaikkea käytännön toimien jalkauttamisesta kuntaorganisaation eri yksiköille.</p>
	<p>Lapsille ja nuorille jaetaan tietoa kestävästä elämäntavoista, monimuotoisuuden edistämisestä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta, ja heitä osallistetaan ilmasto- ja monimuotoisuustyöhön yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>	<p>Kyseessä on ilmasto- ja resurssiviisaisuusohjelma. Luonnon monimuotoisuus on huomioitu tässä ohjelmassa ja kunnan metsäsuunnitelmassa kuvatulla tavalla.</p> <p>Järjestöt toivotaan mukaan työhön perustettavan ilmastotyöryhmän kautta.</p>
<p>9.8. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen</p>	<p>Ilmastonmuutoksen ilmiöt ja vaikutukset Pohjois-Savossa Talviolosuhteiden muutokset Sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja voimistuvat. Mikäli Pohjois-Atlantin AMOK-merivirta heikkenee, talvet saattavat muuttua Pohjois-Savossa huomattavasti nykyistä kylmemmiksi. Tähänkin skenaarioon tulisi varautua.</p>	<p>Tässä vaiheessa AMOK-merivirran heikkenemisen suhteen ei ole riittävästi saatavilla tietoa sen vaikutuksista kuntaan / Pohjois-Savoon. Kunnan sopeutumistoimissa varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja toimia suunnataan saatavilla olevan tiedon perusteella.</p>